

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu | twitter.com/turkiskonf | www.turkis.org.tr

25 Ekim 2018

EKİM 2018 AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

EKİM 2018 İTİBARIYLA GEÇİM ŞARTLARINDA MANZARA-İ UMUMİYE:

AÇLIK SINIRI : 1.919 TL

YOKSULLUK SINIRI : 6.252 TL

ASGARİ ÜCRET : 1.603 TL

EVLİ OLMAYAN-ÇOCUKSUZ BİR ÇALIŞANIN AYLIK HARCAMASI İSE 2.360 TL

MUTFAK ENFLASYONUNDA ON İKİ AYLIK ARTIŞ ORANI YÜZDE 24,28 ORANINDA

Son aylarda başta gıda fiyatları olmak üzere temel mal ve hizmetlerde görülen artışlar dar ve sabit gelirli kesimlerin geçim şartlarını olumsuz etkilemeye devam ediyor. Uygulanmakta olan piyasa ekonomisi şartlarında enflasyonun önlenmesine yönelik olarak alınan önlemler -şimdilik- beklenen sonucu vermedi. Gıda fiyatlarındaki artış devam etti.

TÜRK-İŞ (Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu), çalışanların geçim şartlarını otuz bir yıldan bu yana aralıksız olarak her ay düzenli olarak yaptığı "**açlık ve yoksulluk sınırı**" araştırması ile ortaya koymaktadır.

TÜRK-İŞ Araştırmasının 2018 Ekim ayı sonucuna göre:

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı (**açlık sınırı**) 1.919,34 TL,
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamalarının toplam tutarı ise (**yoksulluk sınırı**) 6.251,92 TL,
- Evli olmayan-çocuksuz bir çalışanın '**yaşama maliyeti**' ise aylık 2.360,09 TL olarak hesaplandı.

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)

	Ekim 2017	Aralık 2017	Eylül 2018	Ekim 2018
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	431,67	445,58	518,08	528,66
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	354,63	368,86	434,52	441,18
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	458,73	476,69	560,77	570,91
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	299,28	317,01	379,84	378,58
Açlık Sınırı	1.544,31	1.608,13	1.893,21	1.919,34
Yoksulluk Sınırı	5.030,31	5.238,22	6.166,81	6.251,92

* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

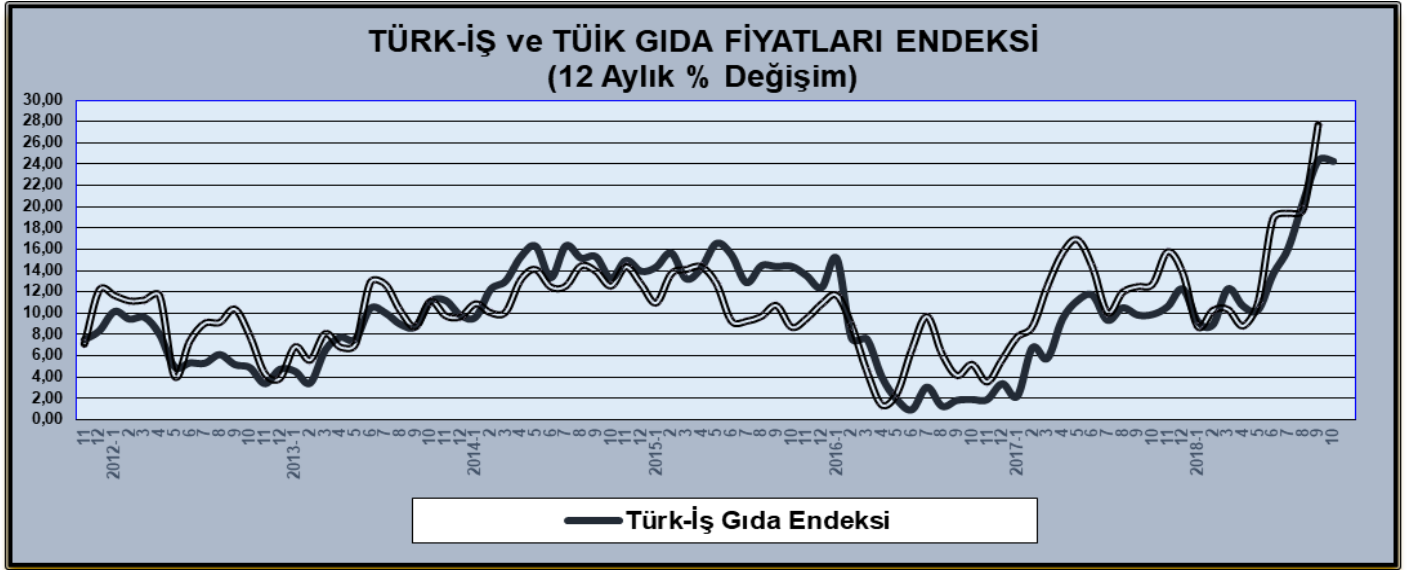
TÜRK-İŞ hesaplamasına göre; dört kişilik bir ailenin sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı yılbaşına göre 311 TL, yoksulluk sınırı tutarı ise 1.014 TL artmıştır. Son bir yılda mutfağa gelen ek yük 375 TL ve aile bütçesine gelen ek yük 1.223 TL oldu.

2018 yılının başında 199 TL artışla 1.603 TL olan net aylık asgari ücret, aradan geçen on ayın sonunda yine açlık sınırının altında kalmıştır. Bugün ele geçen asgari ücret dört kişilik bir ailenin aylık harcamasına sadece 1 hafta yetmektedir. Milyonlarca işçinin ailesiyle birlikte geçim ücreti olan asgari ücret bir an önce artırılarak çalışanların geçim şartları iyileştirilmelidir. Bu yapılmadan, asgari ücretin TÜİK tarafından belirlenen enflasyon oranında artırılması, mevcut olumsuz geçim koşullarının devam etmesi anlamına gelecektir.

Hatırlanacağı üzere, asgari ücret belirlenirken TÜİK bekar bir işçinin geçimi için gereken harcama tutarını 1.894 TL olarak hesaplamış ve fakat Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nun işveren-hükümet kesimi oy çokluğuyla net asgari ücreti 291 TL eksik belirlemişti. Böylece her ay eksik belirlenen asgari ücret nedeniyle yetersiz gelir elde eden bu gelir grubundakiler diğer yandan artan fiyatlar nedeniyle çifte kısıka alındı ve satın alma güçleri önemli ölçüde geriledi. Günümüzde net asgari ücret ile bekar bir işçinin yaşama maliyeti arasındaki fark 757 TL'ye ulaştı. Asgari ücretli bu tutar kadar borçlanmak ya da yaşama standardını düşürmek zorunda kaldı, satın alma gücü düştü.

"Enflasyonla Topyekûn Mücadele" kapsamında alınan tedbirler ve uygulanan politikaların, özellikle TÜİK'in enflasyon sepetinde önemli bir ağırlığı bulunan gıda harcaması ve bu kapsamda yer alan ürünlerde ortaya çıkacak fiyat denetimi ve indirimiyle olumlu sonuçlanması mümkün olacak gibi görünmektedir.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan gıda fiyatları endeksi ile Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından hesaplanan tüketici fiyatları endeksi alt grubunda yer alan gıda endeksinde son on iki ay itibariyle gelişim aşağıdaki şekilde yer almaktadır. Gıda fiyatlarında özellikle Temmuz ayından sonraki yükselme dikkati çekmektedir.

TÜRK-İŞ'in verileri temel alındığında "mutfak enflasyonu"ndaki değişim 2018 Ekim ayında şu şekilde gerçekleşmiştir:

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 1,38 oranında arttı.
- Yılın **ilk on ayında** fiyatlardaki artış yüzde 19,35 oranına ulaştı.
- Gıda enflasyonunda **son oniki ay itibariyle artış oranı** yüzde 24,28 oldu.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 14,49 olarak hesaplandı.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim

	Ekim 2015	Ekim 2016	Ekim 2017	Ekim 2018
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	1,31	1,38	1,43	1,38
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	11,91	1,45	7,83	19,35
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	14,41	1,90	9,89	24,28
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	14,55	5,77	7,62	14,49

Gıda harcaması çalışmasına temel alınan beslenme kalıbında yer alan ürünlerin fiyatları Ekim 2018 itibariyle şu şekilde değişim gösterdi:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; iki ay önceki artışın ardından fiyatlar aynı kaldı. Bu harcama grubu TÜİK enflasyon sepetindeki yüzde 23,03 oranındaki gıda harcamasının yaklaşık yüzde 11'ini (toplamın yüzde 2,51'i) oluşturmaktadır.
- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat ürünlerinin bulunduğu grupta; Kurban Bayramının ardından fiyatı artan kıyma ve kuşbaşı etin fiyatı bu ay değişmedi. Ancak bonfilenin kilogram fiyatının neredeyse iki günlük asgari ücret karşılığı 90,90 TL tutarında olduğu da dikkat çekti. Sakatat ürünlerinden dana ciğerinin fiyatı artarken diğerleri aynı kaldı. Tavuk fiyatı da değişmedi. Geçen ay sezon açılışı yapılan balığın fiyatı ortalamada biraz geriledi. Yumurta fiyatı da biraz düştü. Bakliyat ürünlerinde (kuru fasulye, kırmızı-yeşil mercimek, nohut, barbunya vb.) geçen ay görülen artışın ardından bu ay fiyat değişikliği olmadı.
- Ortalama yaş sebze-meyve fiyatında önemli bir fiyat değişikliği olmadı. Ancak ortalama sebze fiyatı düşerken ortalama meyve fiyatı yükseldi. Geçtiğimiz ay 5,02 TL olan ortalama sebze-meyve fiyatı bu ay 4,97 TL oldu. Ortalama kilogram fiyatı 5,28 TL olan sebze bu ay 4,87 TL'ye gerilerken, ortalama kilogram fiyatı 4,64 TL olan meyve bu ay 5,13 TL olarak hesaplandı.

Hesaplama yapılırken -her zaman olduğu gibi- pazarda yaygın bulunan mevsim ürünleri esas alındı. Bu ay ağırlıklı olarak 19 sebze ve 12 meyve fiyatı kapsandı. Araştırmada ürünlerin tek tek ağırlığı yerine harcama sepetindeki meyve-sebze tüketiminin toplam miktarından hareket edildi.

Hatırlanacağı üzere kısaca "Hal Kanunu" olarak adlandırılan düzenlemeyle sebze-meyve fiyatlarında ucuzluk sağlanması hedeflenmişti. TÜİK'in temel aldığı enflasyon sepetinde bu maddelerin ağırlığının yaş sebze ve meyvede yüzde 1,67 oranında olduğu dikkate alındığında fiyatlara etkisi ortaya çıkmaktadır.

- Ekmek, pirinç, un, makarna, bulgur, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; un, makarna ve irmik fiyatı arttı, pirinç ve bulgur fiyatı aynı kaldı. Önemli girdi kalemlerinden olan un fiyatında artış devam etmesine rağmen ekmek fiyatı "talimatla" değişmedi. Gıda harcamaları içinde sadece ekmek yüzde 10 oranında bir ağırlığa sahip görülüyor. Bu durum enflasyonda artışı kontrol altında tutan önemli bir unsur oluyor.
- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; tereyağı ile margarin fiyatı tekrar zamlandı. Zeytinyağı fiyatı bu ay artarken ayçiçeği yağı fiyatı değişmedi. Siyah zeytin fiyatı artarken yeşil zeytin fiyatı aynı kaldı. Yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık, ayçekirdeği vb.) ürünleri fiyatı da değişmedi. Geçen ay fiyatı artış gösteren baharat (kimyon, nane, karabiber, vb.) ürünlerinde fiyat değişikliği tespit

edilmedi. Şeker fiyatıyla birlikte bal, reçel, tuz fiyatı değişmedi. Pekmez fiyatında kampanya ile biraz ucuzlama görüldü. Çay ve ihlamur fiyatı değişmedi. Salçada bu ay -düşük de olsa- yine artış oldu. Bu grupta yer alan maddelerin TÜİK gıda harcaması içindeki payı yaklaşık yüzde 17 oranında hesaplandı.

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Ancak hanede çalışan sayısının sınırlı ve fakat ele geçen ücretin yetersiz olduğu durumlarda, elde edilen gelir birden fazla kişinin geçimini karşılayamamakta, kişi başına "insanca geçim için" yapılması gereken harcama tutarı yetersiz kalmaktadır.

TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir. Daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara da örnek olmuştur/olmaktadır. "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışmasında hesaplamaya temel alınan gıda maddelerinin fiyatları, Konfederasyonumuzca piyasadan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşılarak **doğrudan** tespit edilmektedir. TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta ve fakat, gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenmektedir. **Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.**

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan "**öncü gösterge**" niteliğini de taşımaktadır.

enisbaqdadioqlu@gmail.com

www.turkis.org.tr

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliği gidermek amacıyla, Aralık 1987’den bu yana düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili ilk resmi çalışma TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereği açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refahtan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağlı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiği hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş beslenme kalıbı temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb.)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmekek, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğer tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeği yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb.), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb.), çay, ıhlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“Açlık Sınırı” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “Yoksulluk sınırı” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilecek, “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

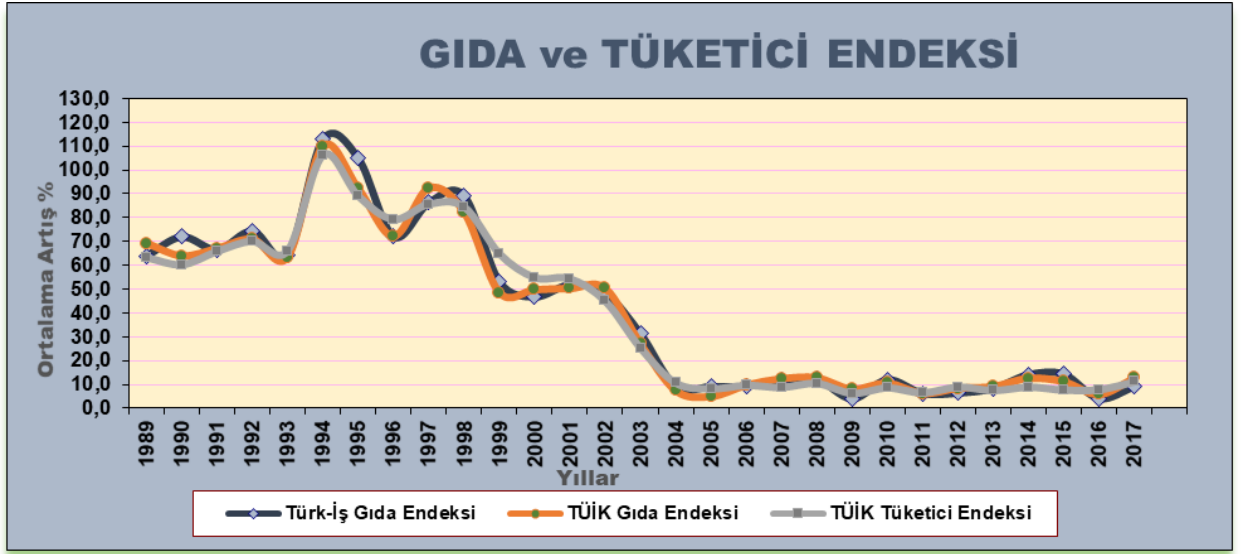
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesidir. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun otuz bir yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan öncü gösterge niteliğindedir. Nitekim 1988-2014 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeyse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir. 2014 yılı için TÜİK tarafından hesaplanan gıda içi harcama oranı yüzde 22,7’dir ve 2015 ile 2016 yılı için aynı kalmıştır. 2017 yılı için bu oran yüzde 22,4 olarak hesaplanmıştır.

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirlili ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısarak elde edebilmektedir. Sonuçta, gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirlili kişi ve ailelerin sağlıksız ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir göstere olmaktadır.